

SÚHRNNÉ DEJINY NOVOVEKEJ SCHOLASTIKY

Christliche Philosophie im katholischen Denken des 19. und 20. Jahrhunderts. (Kresťanská filozofia v katolíckom myslení 19. a 20. storočia). Hrsg. von E. Coreth, W. M. Neidel, G. Pfigersdorffer. Verlag Styria, Graz-Wien-Köln 1988; Band 2 Rückgriff auf scholastische Erbe (Návrat k scholastickému dedičstvu), 870 s.

Druhý zväzok trojzväzkového rozsiahleho diela (recenzia tretieho zväzku *Moderné prúdy v 20 storočí* bola uverejnená v 6. tohtoročnom čísle časopisu *Filozofia*), ktorý vyšiel roku 1988 pod názvom *Návrat k scholastickému dedičstvu*, podáva solídny encyklopedický pohľad na dejiny scholastiky v novoveku, ktorá sa člení na:

- a) novovekú scholastiku po osvietenstvo;
- b) scholastiku 19. storočia;
- c) scholastiku 20. storočia.

Každé z uvedených troch období dejín scholastiky sa člení podľa jazykových oblastí. Každá jazyková oblasť sa začína úvodnou štúdiou, v ktorej sa charakterizuje príslušný úsek scholastického myslenia na širšom dejinno-filozofickom pozadí. Na diele pracovalo 43 odborníkov z celého sveta.

V úvodnej štúdií k celému dielu Heinrich M. Schmidinger podáva historický vývin pojmov "scholastika" a "novoscholastika". Poukazuje na nejednotnosť v používaní týchto termínov.

Po tejto úvodnej štúdií nasleduje stručný prehľad *novovekej scholastiky* až do osvietenstva v jej jednotlivých regionálnych osobitostiach, a to v Španielsku, Portugalsku, Francúzsku, Taliansku a vo Svätej rímskej ríši. Prehľad má charakter ďalšieho úvodu do celého diela, preto sa obmedzuje na výpočet škôl, jednotlivých filozofov so stručnou charakteristikou ich diel.

Prvá časť diela sa podrobnejšie (na 237 stranách) venuje *novovekej scholastike 19. storočia*. Začína sa sporom o počiatky talianskej novoscholastiky, ktorý vyvolali zakladatelia novoscholastiky Salvatore Roselli (1722-1784), Vincenzo Buzzetti (1777-1824) a Gaetano Sanseverino (1811-1865). Osobitná kapitola je venovaná formovaniu talianskeho novotomizmu v Collegio Albertoni v rokoch 1851-1879.

V nemeckej jazykovej oblasti sa dosť dôkladne charakterizuje myslenie otcov nemeckej novoscholastiky Franza Jakoba Clemensa (1815-1862), málo známeho Hermanna Ernsta Plasmana (1817-1864) a Josepha Kleugtena (1811-1883).

Vo francúzskej jazykovej oblasti sa venuje veľká pozornosť filozofickému ústavu v Louvaine, osobitne Désiréovi Mercierovi (1851-1926).

V španielskej jazykovej oblasti sú ťažiskoví novoscholastici v 19. storočí Ceferino González (1831-1895), ktorému sa venuje osobitný portrét.

V Poľsku bol otcom novotomizmu Marjan Morawski (1845-1901), na ktorého nadviazal rad filozofov.

Z českých novotomistov sa uvádzajú: Josef Pospíšil (1845-1926), Pavel Vychodil (1862-1938) a Eugen Kadeřávek (1840-1922). Slovenskí novoscholastici z tohto obdobia sa vôbec neuvádzajú.

Bohato je zastúpená chorvátska novoscholastická tradícia.

V druhej časti diela nazvanej *Prechod* sa podáva stručne prehľad hnutia a myslenia katolíckeho modernizmu. Ide však v ňom o alternatívne myslenie k novoscholastike, a preto by malo byť skôr zaradené do 3. zväzku. Ucelenejšie sa tu uvádzajú iba títo modernistickí myslitelia: A. Loisy, G. Tyrrell a E. Buonaiuti.

Najrozsiahljšia je *tretia časť* diela pojednávajúca na 446 stranách o novoscholastike 20. storočia.

Vo frankofónnej oblasti tu nájdeme stručné portréty týchto novoscholastikov: Ambroise Gardeil (1859-1931), Pierre Mandonnet (1858-1936), Reginald Garrigou Lagrange (1877-1964) a i.. V rámci francúzskej obnovy tomizmu sa uvádza Régis Jolivet (1891-1966), Aimé de Forest (1898-1983) a Joseph de Finance (1904-). V osobitnom portréte sa prezentuje myslenie Pierra Rousselota (1878-1915), ideového otca "novej teológie" vo Francúzsku.

Zaslúžená pozornosť sa v tejto časti venuje zakladateľovi transcendentálneho novotomizmu Josephovi Maréchalovi (1878-1944) a jeho škole.

Ďalej nasledujú portréty venované novotomistickým personalistom Antoine-Dalmaceovi Sertillangeovi (1863-1945) a Jacquesovi Maritainovi (1882-1973). Rovnako tu nájdeme rozsiahly portrét o transcendentálnom novotomistovi Etiennovi Gilsonovi (1884-1978).

Pekne je spracovaná kapitola o filozofoch zoskupených okolo louvinského Institut Supérieur de Philosophie. Dozrela už aj tretia generácia louvainskej školy.

Z nemeckej jazykovej oblasti sa venuje osobitný portrét existenciálnemu novotomistovi Erichovi Przywarovi (1899-1972), tvorcovi osobitej filozoficko-teologickej metafyziky.

Významne je zastúpený nemecký prúd transcendentálneho novotomizmu: Johannes Baptist Lotz (1903), Karl Rahner ako filozof (1904-1984), Walter Brugger (1904-1990) a Emerich Coreth (1919).

Osobitné postavenie zaujímajú títo stúpcenci jadra tomášovského myslenia: Gallus Manser (1866-1950), fenomenológovia: Joseph Geysler (1869-1948), Edith Steinová (1891-1942); etický antropológovia: Josef Pieper (1904) a Teodor Steinbüchel (1888-1949) a tomistický systematik a indukívno-transcendentný metafyzik Hans Meyer (1884-1866).

Z talianskych novoscholastikov tu nájdeme týchto: Giuseppe Zamboni (1875-1950), silne ovplyvnený Mercierom, Agostino Gemelli (1878-1959) a Francesco Olgiati (1886-1962). Repräsentantom klasickej novoscholastiky je Gustavo Bontadini (1903), ďalej Umberto Padovani (1894-1968), zakladateľ Centro di Studi Filosofici di Gallarate, prívrženec tzv. autentického tomizmu Cornelio Fabro (1911).

V anglickej jazykovej oblasti sa z novotomistov ovplyvnených E. Gilsonom uvádzajú: B. Phelan (1892-1965), Anton C. Pegis (1905-1978) a ďalší. V Kanade sa rozvinulo novotomistické myslenie na St. Louis University. V Québecu sa významne presadila Maréchalova filozofia: Charles de Konnick (1907-1965), Joseph Donceel (1906). Na čele novotomistického hnutia v Kanade stál čelný transcendentálny novotomista Bernard J. F. Lonergan (1904-1984).

Mohutne sa rozvinul novotomizmus v Poľsku, a to do piatich smerov: tradičný konzervatívny smer: Franciszek Gabryl (1866-1914), Kazimierz Kowalski (1896-1972) a i.; otvorený louvinský smer: Karol Wojtyła (1920), Stanisław Kowalczyk (1932), Władysław Stróżewski (1933) a i.; scientistický louvainský smer: Miehál Heller (1936), Józef Zyciński (1948) a i.; existenciálny smer: Stefan Świeżański (1907), Mieczysław Albert Krąpiec, Tadeusz Styczeń (1931); analytický smer: Józef Bocheński (1902), Jan Salamucha (1903-1944).

Celé dielo dobre demonštruje, ako novoscholastika dosiahla najmä v 20. storočí nevídaný rozvoj a neobyčajnou pestrosťou svojich smerov a prúdov, prepracovanosťou filozofických projektov a dialogickým prístupom významne prispieva v súčasnosti k postupnému utváraniu philosophia perennis.

Ján Letz